

ВИЯВЛЕННЯ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ УМІНЬ САМООРГАНІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ

У статті розкривається сутність процесу формування умінь самоорганізації у студентів закладів вищої освіти. Визначено структурні компоненти поняття «самоорганізація». З метою забезпечення результативності та ефективності формування умінь самоорганізації студентів вищих навчальних закладів пропонуються педагогічні умови.

Ключові слова: формування умінь самоорганізації, компоненти самоорганізації, педагогічні умови.

Key words: developing of self-organization skills, self-organization components, pedagogical conditions.

Сучасний етап розвитку і становлення вищої школи висуває перед педагогічною наукою нові завдання. Зміна ролі того, хто навчається, з об'єкта навчання на суб'єкт зумовила необхідність формування нових умов реалізації педагогічної діяльності.

Значна кількість навчального часу відводиться для самостійної роботи. Але самостійна робота не є самостійною діяльністю студента щодо засвоєння навчального матеріалу, а є особливою системою умов навчання, котрі організовуються викладачем, і є, таким чином аспектом його діяльності. Однак, для налагодження самостійної роботи студенту необхідні навички щодо її організації, тобто опанування прийомів і технік самоорганізації власної діяльності. Тому передача значної частини роботи над навчальним матеріалом безпосередньо самим студентам пред'являє вищі вимоги до рівня їх самоорганізації і потребує методик, що забезпечують діагностику і розвиток у студентів відповідних умінь.

Закономірності самоорганізації особистості розглядаються в роботах А.О. Прохорова, Є.Г. Сіляевой, Е.Н. Князевої, С.П. Курдюмова, Н.В. Піддубного, І.М. Трофімової та інших авторів. Ряд дослідників (А.О. Прохорова, Журавльов А.Л, Донцов А.І., Чернишов А.С., Саричев С.В.) розглядаючи групові процеси, підкреслюють їх динамічність, нестійкість, напруженість, непередбачуваність.

В основі самоорганізації особистості студентів лежить взаємодія двох основних механізмів – коливання рівня психічної активності і зростання рефлексії, які обумовлюють процеси психологічної перебудови особистості і продуктивність студентів в навчально-професійної діяльності [2]. Тобто такі базові психологічні категорії, як активність особистості і рефлексія відіграють значну роль в процесі формування самоорганізації особистості.

Організація формування самоорганізації студентів представляє собою цілісну систему взаємопов'язаних функціональних компонентів, що перебувають у постійній динамічній взаємодії:

- Мотиваційно-цільовий компонент;
- Організаційно-структурний компонент;
- Процесуально-діяльнісний компонент;
- Контрольно-оцінювальний компонент;
- Аналітико-прогностичний компонент;
- Рефлексивний компонент.

Задля забезпечення результативності та ефективності формування умінь самоорганізації студентів вищих навчальних закладів пропонується визначити провідні педагогічні умови:

1. Малтифакторне діагностування індивідуально-психологічних особливостей студентів на рівні мотиваційно- цільового, організаційно-структурного, процесуально-діялісного, контрольно-оцінювального, аналітико-прогностичного аспектів.

2. Професіоналізація й індивідуалізація змісту самостійної навчальної діяльності студентів на основі реалізації задачного підходу в організації навчання.

3. Упровадження активних форм, методів, засобів навчання, спрямованих на формування вмінь самоорганізації.

4. Виявлення факторів, що дезорганізують індивідуальну і спільну діяльність студентів на різних етапах формування умінь самоорганізації.

Взаємодія основних механізмів самоорганізації обумовлює типи самоорганізації особистості студентів. Можна виділити шість таких типів: з низьким рівнем психічної активності при середній рефлексії; з низьким рівнем психічної активності при низькій рефлексії; із середнім рівнем психічної активності при середній рефлексії; із середнім рівнем психічної активності при низькій рефлексії; з високим рівнем психічної активності при середній рефлексії; з високим рівнем психічної активності при низькій рефлексії [3].

До процесів, що розкриває особливості самоорганізації особистості студентів, відносяться: підвищення осмислення життя, формування адекватної самооцінки та рівня домагань; підвищення мотивації навчально-професійної діяльності, становлення професійної самосвідомості і самоорганізація знань студентів. Розвиток цих процесів забезпечує формування загальнопсихологічної зрілості і професійне становлення особистості студентів [1].

Цілісне уявлення про механізми самоорганізації особистості студентів і характер їх взаємозв'язку з методом навчання може служити основою для вирішення навчально-професійних завдань в умовах оптимізації навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ишков А.Д. Влияние структуры процесса самоорганизации на успешность учебной деятельности студентов. / А.Д. Ишков [Текст]. Автореферат дисс...канд. психол. наук. – М., 2004.
2. Малихін О.В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів: теоретико-методологічний аспект: монографія – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2009. – 307 с.
3. Kelso, J.A.S. Dynamic Patterns. The Self-organization of Brain and Behavior / J.A.S. Kelso Cambridge (MA): The MIT Press, 1995. – 161 p.

В статье описаны основные закономерности формирования умений самоорганизации студентов. Указаны педагогические условия формирования умений самоорганизации студентов в зависимости от типа самоорганизации личности.

Рекомендовано до друку загальноуніверситетською кафедрою мовної освіти Херсонського державного університету